

LOPUKSI

Suomen kielioppia ulkomaalaisille on käytännön yleiskielen läpäisevä teos, josta on varmasti paljon hyötyä ja huvia sekä suomen kielen oppijalle että suomea opettavalle. Käytännönläheinen ja liikaa teoreettisuutta välttävä kielioppi palvelee monenlaisia kielenoppijoita. Kirjaan tutustuminen on eittämättä avartavaa myös äidinkielen opettajalle ja tutkijalle. Esityksen sisällöllinen

selkeys osoittaa, että tekijällä on ollut valmis kokonaisnäkemys punaisena lankana kielioppia kirjoittaessaan. Morfologia, tekijän sanoin kielen kivijalka, on oikeastaan enemmänkin kuin perusta. Tässä teoksessa se on juoni, johon syntaksi ja kielen käyttö tasapainoisesti punoutuvat.■

KRISTA OJUTKANGAS

Kaarinankatu 2 aB 41, 20500 Turku

Sähköposti: *krioju@utu.fi*

SUOMEN FONETIIKAN JA FONOLOGIAN PERUSTEITA

Anneli Lieko *Suomen kielen fonetiikkaa ja fonologiaa ulkomaalaisille.* Finn Lectura, Helsinki 1992. 197 s. ISBN 951-8905-63-0.

Suomessa asuvien tai tilapäisesti oleskelevien suomea toisena tai vieraana kielenä opiskelevien määrä on kasvanut huikaisesti viime vuosina. Anneli Liekon kirja *Suomen kielen fonetiikkaa ja fonologiaa ulkomaalaisille* palvelee osaltaan lisääntyvän S2-opetuksen tarpeita. Kirjan suurin käyttäjäryhmä lienee tällä hetkellä kielemme opettajat.

Olen kiertänyt pitämässä luentoja suomen kielen ääntämisen opettamisesta, ja tässä opetuksessa Liekon kirja on ollut keskeisessä asemassa. Se on kuitenkin ollut tuntematon monille jo pitkäänkin suomea toisena kielenä opettaneille.

Kirjaan tutustuneet ovat pitäneet sitä hyvänä käsikirjana, josta on ollut helppo kerrata joskus opiskellut, mutta onnellisesti unohtuneet suomen kielen fonetiikan yksityiskohdat. Fonetiikkaa pidetään jotenkin vaikeasti lähestyttävänä ja siitä kirjoitettuja yliopistollisia alkeistason kirjoja raskai-

na ja vaikeasti avautuvina. Nyt käsiteltävä kirja sen sijaan tarjoaa helposti lähestyttävän ja nopeakäyttöisen tietopaketin sitä tarvitsevalle. Suomea opiskelevalle ulkomaalaiselle kirja saattaa kuitenkin olla liian vaikea.

Kirjassa on selkeä perusesitys fonetiikan peruskäsitteistä, ääntöelimestöstä ja puheen tuottamisesta. Kaikkein olennaisin on kuitenkin suomen kielen fonetiikan ja fonologian, ts. foneemisysteemin, prosodiikan ja fonotaksin kuvaus. Kirjassa esitellään myös IPA ja SUT eli kansainvälinen foneettinen aakkosto ja suomalais-ugrilainen tarkekirjoitus. Niitä tekijä hyödyntää liitteenä olevassa 40 eri kielen foneemisysteemin esittelyssä.

Eri foneemisysteemejä voidaan kuvata monin eri tavoin. Tekijä on valinnut kuvaustavan omien sanojensa mukaan siten, että »on pyritty esittämään kustakin kielestä vain keskenään distinktiiviset yksiköt, ja on

▷

tärkeää huomata, että ne voivat puheessa reaalistua hyvinkin erilaisina äänteinä».

Itselleni on kirjan antoisin osa ollut juuri eri kielten kuvailu. Sitä olen hyödyntänyt laatimalla opetusryhmieni opiskelijoiden äidinkielten vokaaleista ja konsonanteista suomen kielen foneemeihin vertaavat taulukot. Taulukoiden tarkastelu helpottaa opetuksen suunnittelua.

Kirjassa käsitellään jonkin verran ääntämisen ja kirjoittamisen välisiä suhteita. Mielestäni olisi voinut korostaa terävämmin ääntämisen tarkkuuden merkitystä kirjoittamisen ja ennen kaikkea semanttisen analyysin tarkkuudelle. Kirjassa oikeastaan tuetaan itselleni vierasta käsitystä, että »kieltä on mahdollista osata hyvin, vaikka ei avaisi suutaan ollenkaan. Kieltä voi ymmärtää, kun sitä kuulee puhuttavan. Sitä voi ymmärtää lukemalla, voi myös osata itse kirjoittaa. Puhuminen on kuitenkin aivan eri asia.» (S. 9.)

En erottaisi puhumista näin jyrkästi muusta kielellisestä toiminnasta, ovathan kaikki edellä mainitut kielitaidon alueet yhden ja saman kokonaisuuden eri puolia. Puhuminen on esimerkiksi äidinkielen kehittämisessä tärkeä perusta, jolle kaikki muu kielellinen toiminta rakentuu. Vieraan

kielen opiskelussa pidän puhumista ja ääntämistä jonkinlaisena kielen oppimisen punaisena lankana, joka yhdistää kaikki muut osat toisiinsa.

Fonetiikkaa ja fonologiaa ei siten voi eristää kielen muista osa-alueista. Ääntäminen ei ole vain puheen kosmetiikkaa, vaan se kuuluu monella hyvin olennaisella tavalla kielen oppimisen kokonaisuuteen.

Auditiivisen analyysin osuus jää kirjassa ilmeisesti edellä mainituista syistä hyvin niukalle käsittelylle. Kirja olisi hyötynyt käyttäjästä riippumatta nauhoitteesta, joka olisi sisältänyt käytännön esimerkkejä sekä harjoituksia. Nyt kovin auditiivinen asia jää lähes pelkästään luetun sanan varaan. Visuaalista puolta olisi voinut täydentää esimerkiksi kuvilla, jotka esittävät suun asentoja eri äänteitä tuottaessa.

Tähän kotoista käyttäjän havainnoista ja pienistä, mahdollista uutta painosta ajatellen tehdyistä laajennusehdotuksista huolimatta totean, että kirja on erinomaisen tärkeä ja käyttökelpoinen työväline suomen kielen opettajille ja myös ilmeisesti sen varsinaiselle kohderyhmälle. ■

ANNA-MAIIA HINTIKKA
Oulunkyläntie 12, 00600 Helsinki

YLIOPISTOMIES MUISTELEE

Osmo Ikola *Oppia ikä kaikki. Muisteloita yliopistomiehen taipaleelta.* Oy Turun Sanomat, Turku 1993. 252 s. ISBN 951-9129-15-4.

Kun monessa mukana ollut mies muistelee, hän kirjoittaa mieluummin ensyklopedista tietoteosta kuin henkilökoh- taista tunnustuskirjaa. Tapahtumien ja tietojen tilkkutäkin alle peittyvät kaulaansa myöten niin mies kuin hänen ajatuksensa. Hän paljastaa vain julkikasvonsa sellaisina, kuin hän haluaa ne itse muisteloidensa pei-

lauskuvista lukea. Persoonallisia arvostuk- sia ja kannanottoja voi arvailla rivien välistä ja siitä, mikä on jätetty sanomatta.

Professori Osmo Ikola on ollut mones- sa mukana eikä ainoastaan mukana vaan usein nokkamiehenä. »Oppia ikä kaikki: Muisteloita yliopistomiehen taipaleelta» on kaksi ja puolisataa -sivuinen esitys hänen